

פוסט 6: האם סקרי ההוראה מוטים מגדרית? (המשך לפוסטים 4-5)

לסטודנטים, כמו לכל בני אנוש, יש הטיות בשיפוט לגבי נושאים שונים, מהסוג שאנו פוגשים בחברה באופן כללי, אך על פי רוב גם באותו נושא הן אינן כולן בכיוון אחד. אם מחקרים יראו שההטיות המגדריות של הסטודנטים בסקרי ההוראה הן ברובן הגדול קונסיסטנטיות, כלומר, בכיוון אחד (למשל, שבאופן עקבי מרצים גברים מדורגים גבוה יותר מאשר מרצות נשים כשמדובר באותם תנאי הוראה ובאותו תחום תוכן), השאלה היא האם עצמתן מספקת כדי להשפיע באופן משמעותי על הדירוג הכולל של הסטודנטים את המרצים שלהם, ומכאן האם ניתן להסיק שסקרי ההוראה מוטים מגדרית.

במהלך עשרות השנים שסקרי ההוראה מופעלים, עקב תלונות רבות על הטיה מגדרית בסקרי ההוראה, במיוחד של מרצות (ובמיוחד במקצועות ה-STEM שהם עם רוב מרצים גברי), נערכו עשרות רבות ואולי מאות מחקרים על הטיה שכזו. המחקרים נעשו בשיטות מגוונות, בהיקפי אוכלוסייה שונים, בסוגי מוסדות שונים, ובתחומי תוכן שונים. התוצאות שהתקבלו היו מעורבות ואף סותרות. עד שנות ה-2000 היה קונסנזוס בין חוקרים ואנשי מקצוע בתחום שלא נמצאו הבדלים משמעותיים בדירוג בין גברים לנשים על הוראתם. אולם החל משנת 2000, התפרסמו מחקרים רבים שמצאו הטיות מגדריות לטובת גברים, אבל גם לא מעטים שההטיות שבהם היו לטובת נשים. בחלקם הגדול, ההבדלים המגדריים שנמצאו היו קטנים ולא משמעותיים. חשוב להזכיר שחלק לא קטן מהמאמרים שפרסמו את המחקרים הללו נמצאו כבעייתיים שאינם עומדים באיכות של פרסום אקדמי (מהסיבות הרשומות בפוסטים 1, 2) ושנעשו בהיקפים לא גדולים.

לאור האמור עד כה הרי שכדי להסיק מסקנות כלליות בנושא הטיה מגדרית, אין זה מועיל וראוי לאמץ תוצאות של מחקר יחיד או של מחקרים מעטים אחדים אלא הכרחי להסתמך על מסקנות ממחקרים שאכנה כאן 'מכלילים' - כאלו שנעשו על אוכלוסיות ענק, או שמציגים סיכומי מחקרים (Research summaries), או שמבוססים על סקירות מקיפות וביקורתיות של מחקרים (reviews of literature), או על ניתוחי מטה אנליזה, וכדומה. מחקרים כאלו נעשים בדרך כלל על ידי מומחים בתחום ההוראה בחינוך הגבוה שכוללים גם אנשי מתודולוגיה וסטטיסטיקאים, ובדרך כלל הם פורסמו בכתבי עת מובילים בתחום. לפיכך יש סיבות טובות לאמץ את התוצאות שלהם.

התוצאות מראות שכמעט כל המחקרים המכלילים שנעשו על הבדלים תלויי מגדר בסקרי ההוראה לא מצאו הבדלים משמעותיים. ראו:

(Feldman, 1993; Gravestock & Gregor-Greenleaf, 2008; Wright & Jenkins-Guarnieri, 2012

מחקר של הזמן האחרון (Li & Benton, 2017) שנעשה על אוכלוסייה ענקית - למעלה מ-25,000 קורסים ביותר מ-250 מוסדות אקדמיים - אף הוא לא מצא הבדלי מגדר משמעותיים, גם לא כשבדק אינטראקציות של מגדר עם תחומי תוכן. כלומר, לא נמצאו במחקר זה הבדלי מגדר בתוצאות של סקרי הוראה בנפרד בדיסציפלינות מהתחומים היקשים או מהתחומים ה'רכים' (ראו פוסט 5) כמו STEM vs. non-STEM.

יחד עם זאת, נמצאו אינטראקציות של מגדר המרצה עם מגדר הסטודנט. בעיקר נמצא שסטודנטים דרגו גבוה יותר מרצים מאותה קבוצת מגדר שהשתייכו אליה (אם כי בחלק מהממצאים ההבדלים היו קטנים ולא משמעותיים). במחקרים אחדים נמצא כי: סטודנטיות דרגו מרצות יותר גבוה ממרצים:

Centra & Gaubatz, 2000; Feldman, 1993

וסטודנטים דרגו מרצים יותר גבוה ממרצות:

Boring, 2017

ולבסוף, גם אם מחקרים מסוימים מצביעים על הבדלי מגדר משמעותיים בסקרי ההוראה, לא תמיד ניתן להכריז עליהם כהוכחה לאי-תקפות של סקרי ההוראה. לפעמים ניתן להסביר את התוצאות בהבדלים בין גברים לנשים בשיטות ההוראה שלהם או במינוים (assignment) להוראה בקורסים כמוסבר להלן. מחקרים אחדים שמצאו שנשים מדורגות גבוה יותר מגברים, הסבירו זאת בשונות מגדרית בסגנון ההוראה. נמצא שנשים נוטות ללמד בסגנון ובשיטות הוראה שונות מאשר גברים, לפחות בחלק מתחומי התוכן - מרצות נוטות להשתמש פחות בשיטת ההרצאה ולנהל יותר דיונים ואינטראקציות בכיתה בהשוואה למרצים, גם בכיתות באותה קבוצת גודל. בנוסף, יחסן של מורות נשים לסטודנטים נוטה להיות יותר אישי ומטפח מאשר היחס של מורים גברים. השונות מסוג זה בסגנון ההוראה וביחס האישי יוצר אצל הסטודנטים שביעות רצון גבוהה יותר מהוראת הנשים ועמו דירוג גבוה יותר בסקרי ההוראה. במחלקות אחדות (בארה"ב) נהוג למנות את מרבית הנשים (במקרים רבים הן גם במעמד של "מן החוץ") להוראה בקורסי יסוד שהם קורסי חובה וגדולים מאוד בעוד שאת מרבית הגברים ממנים ללמד בקורסי בחירה קטנים יחסית ובסמינרים המוצעים בשנות הלימוד המתקדמות בתואר ראשון ובתארים גבוהים. במקרים כאלו, הדירוג הנמוך יותר של נשים משל גברים נובע לא עקב הטיה מגדרית אלא עקב הסוג השונה של הקורסים שנשים וגברים מלמדים. בדרך כלל קורסי חובה, קורסים גדולים וקורסי יסוד בשנתיים הראשונות לתואר ראשון מדורגים נמוך יותר מהקורסים האחרים.

לסיכום, ניתן לומר שבאופן כללי סקרי ההוראה אינם מוטים מגדרית, וזה נכון גם לתחומי התוכן (תחומים 'קשים' לעומת 'רכים') בנפרד. נמצאה אינטראקציה לא משמעותית של מגדר הסטודנט עם מגדר המרצה, כזו שמראה שסטודנטים נוטים לדרג גבוה יותר מרצים מאותו מגדר.

אציין שסיכום זה אינו טוען שכלל ואף פעם לא קיימת הטיה מגדרית בסקרי ההוראה, אלא שכמו בכל מחקר עם ממוצעים, גם המחקרים המכלילים אומרים שבממוצע, באופן כללי ונרחב, לא נמצאה הטיה מגדרית משמעותית כך שאי אפשר לטעון בהכללה שסקרי ההוראה הם מוטים מגדרית.

Boring, A. (2017). Gender biases in student evaluations of teaching. *Journal of Public Economics*, 145, 27-41.

Centra, J. A., & Gaubatz, N. B. (2000). Is there gender bias in student evaluations of teaching? *Journal of Higher Education*, 70(1), 17-33.

Feldman, K. A. (1993). College students' views of male and female college teachers: Part II-Evidence from students' evaluations of their classroom teachers. *Research in Higher Education*, 34, 151-211.

Gravestock, P., & Gregor-Greenleaf, E. (2008). Student course evaluations: Research, models and trends. Toronto: Higher Education Quality Council of Ontario. Retrieved from <http://www.heqco.ca/SiteCollectionDocuments/Student%20Course%20Evaluations.pdf>

Wright, S. L., & Jenkins-Guarnieri, M. A. (2012). Student evaluations of teaching: Combining the meta-analyses and demonstrating further evidence for effective use. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 37(6), 683-699.